

En följd ledet om i sitt nu i dagsläget är möjligheten att få en vacker bild med en liten bokstäv "J" och en liten bokstäv "S" som är förlagets logotyper. De är gjorda i en stiliserad, dekorativ typsnitt.

Litterär Tidning.

No 102.

Fördagen den 21 December.

1839.

Översättningar från Catullus.

Af den betagen skall du gudar bedja,
Att de till bara näsa dig förvandla,

B.

Catullus XLVI.

Ren utandas våren de kalla dunster,
Ren dagjemningens bisterhet försvinner
Under Västanvindarnes milda fläkter.
Upp Catullus! Phrygiens slätter lenna
Och Nicaeas bördiga brända kornfält,
Ila, bort till Asiens höga städer!
Ren af vandringslängtan mitt hjerta klappar, —
Ren af lust sig fötternas kraft föryngrar;
Ol farvä! I vännernas glada kretsar,
Hvilka samsöldt lemnade fosterlandet,
Att på skilda vägar tillbakavända.

Catullus LXX.

"Ingen skall vinna mitt hjerta, nej ingen", så säger
min maka,
"Dig det tillhör ju en gång: komme än Jupiter sjelf,
Fösfängt dessom han bad." Ack, hvad till den eldige
ålskarn
Qvinnan säger, är värdt skrivas i vatten och vind.

Catull. XIII.

Min vän Fabullus, inom några dagar
hos mig en Gudamåltid skall du spisa,
Om annars du ej glömmer att ta med dig
Utsöcta rätter och en ålskvärd tärna,
Och viu och salt och munterhet och löje.
Min vackra vän, om detta blott du medför,
Skall du må bra, ty stackars din Catullus
Har endast spinndlar i sitt magra visthus.
Till genskänk skall du få af Amors häfvor
Så prägtigt och så mycket du behagar;
En balsam vill jag ge dig, som min sköna
Till skänks här sätt af Venus och Amourer.

Litteratur.

Catholiska Ligan och huguenotterna. Historiska
Tidsfördringar af Ahr. Cronholm Lund 1839. 2. 32.
Bco. 510 sid.

(Forts. och slut fr. förg. No:)

"Någon tid dröjde det, såsom bekant är, innan Admiralsmord fullbordas. Förf:s ord är följande; bland de folk af de mest olika tankesätt var ingen så wördad som Coligni. Till hans boning flyndrade Hertigen af Guise med en del adelsmän i sitt följe; bland andra Storpriorn af Angoulême, Cozeius, som commanderade vaken utanför Admirals hus, omfattade med värme der Catholika intresset. Utre porten bröts upp, och ett stort genlikt på gården. Då först fästes Colignis uppmarksamhet vid sorlet. Han hade emedlertid lätit Merlin, en reformert preß, föreläsa Calwins antikrusingar öfwer Jobs bok. När ett stort hördes på borggården, steg Coligni upp, klädde på sig, och, siddjande sig emot väggen, sade han till Merlin: Min fader förena edra böner med mina, och låtom oss aubefalla Gud vår fäd". Emmedlertid rovade Cozeius dörten med dundrande röst. I Konungens namn öppnen dörren. Labonne, Admirals kammarjunkare, öppnade den, men samma ögonblick föll han för ett dölflyng. Guise, Angoulême och de Catholika adelsmänne stannade kvar på gården, medan Cozeius och Behem, en tyk, som var Guisernas client och gift med en dotter till Cardinden af Lothringen, flyndrade upp för trappan, åtföljde af flera andra, dels frigare dels personer af Guisernas omgivning. Behem förtade först in i rummet, där Coligni var, och med en dos röst frågade han: "Är du Admiralen?" "Ja! det är jag, svarade Coligni; men du unga man! hörde häfva wördnad för mina grå hår och min bräcklighet. Därför hvad du gör fall du endast obetydligt förkorta mitt liv."

"Han hade knapt sagt detta, föran Behem förtade dolken i
"hans bröst; och följeslagarne fullbordade mordet. "År det
"gjordt, ropade Guise nedifrån gården; "ja, svarade Behem.
"Angouleme will ej tro, om han ej ser det; kasta kroppen ned
"genom fönster" inföll Guise. Denna stedde. Blod hade
"wanställt Admiralens utseende; Angouleme torkade bort det
"med handen, och yttrade sedan till Guise: "Det är han."
"Hvarefter han sparkade till liket, sägaude: "Se der Hertig
Guises lönnmördare" sidd 205. Med sådan wana och elegans
behandlar Förf. sitt ämne. Den är såsom hade swenskan is-
klädt sig Franck klädnad, nion att dock hafwa uppgifvit sitt e-
gendomliga skaplyinne. Man har företrädt Förf. ett diffus-
alt för lärdt språk och ofta dunkla meningar, samt hämtas
skället derföre af hans först utgitna arbetan: Väringarne och
Fornnordiska minnen, 2 delar. Deraf sätges det
ha hänts att flera berömt, än läst detta seduare arbetet, oakt-
ade detta otvistwälaktigt wittnar om deß Författares combina-
tionsförmåga, stora beläsenhet och förmåga att väl nyttja de
få källor, som ett inskränkt bibliothek haft att erbjuda, och der-
till woro nästan de enda; emedan ett undersöd af offentliga
medel på 2 a 300 R:dr som begärdes, af ett lärdt samsund
nekades på den grund, att de arbeten, som för un-
dersöknings i ämnet woro nödwändiga, kunde
inköpas!!! Och detta skulle ske för 300 R:dr, säger
Trehundrade Riksdaler. (Se Cronholms biogr. i Biogr. Lexi-
ton III; p. 368.) Emedertid har Förf. genom förevar-
ande arbete misat, att han kan skrifwa populärt, utan att
förgata wetenkaplighet; ty arbetet kan läsas med mycket in-
teresse, så väl af dilettanten, som Historikern exprofeso hwar-
om bref till Almälaren och samtal med flera, vittra. Inom
det biografiska gebiet är Förf. stark. En skarp blick att låta
det egendomliga framstå i sitt räta lins bemärkes ej blott i
teckningen af Coligny, och Catharina af Medici. (sidd. 380
387) utan även i den af Henric III (sidd. 399—400.) m. fl.

Vi hafwe med berömt anmält detta arbetet, dervore att
vi dro öfvertygade om deß utmärka värde. Genom en recen-
sion framdeles vorde vi blifwa i tillfälle att framvisa eu eller
annan flugga. Färre hafwa vi dock i sá arbeten bemärkt.

W.

Systematisk Handbok i Juridiska Psycholo-
gien för Läkare och Jurister af Friedrichs-
Öswers. af G. Engström. Örebro 1839. 640 sid.

Detta arbetes förtärlighet witsordas på det fördelaktigaste
af fyra lärdes områden. Groos (Archiv für Psychologie 3
h.) siger: "Det är ett werk af sällsamt art, kort till omfång,
till sitt innehåll ett jetterwerk, lika angenämt underhållande,
som lärorikt och vägtigt;" Grohmann (Blätter f. Psychiatrie):
"Det förtjenar bli en bibel för Juridiska tribunaler." Förf.
screbrås endast för för som mat i sá förklaringar af alla själsli-
danden, dock ansör han dervör de vägtigaste grunder. I förra
delen visar han vägten af den Juridiska psychologien för lag-
sistaren och domaren, så wida de vilja befördra samhällets
mål, förbättring, och undvika de ryssiga justitiemorden, hva-

rigenom en själssjuk, d. v. s. en icke imputabel blir dömd
till straff, som endast en imputabel bör undergå. Widare be-
stämmer förf. gränserna för den psychologiska förklaringens
rätt, hvilken obegränsad kunde leda till den största godtycklig-
het och en oförsvarlig mildhet. I andra delen undersökas
de särstilda själssjukdomarne, reflecteras öwer brotts tillräkne-
lighet, som begås af sådana personer, och de interessantaste
och märkligaste facta, som kasta lins öwer saken och menni-
skosjälen i allmänhet, aufbrås, ofta ur rättegångshandlingar.
Vi wilja här i sammandrag anföra en mång interessanta fac-
ta ur boken för att wisa huru underhållande och lärorik den
är. — Af själssjukdom begår mången ryssliga mord. En
Schweizare upphängde en skräddare vid fotterna i ett träd,
så att hufwudet kom i en myrstack. Skräddarens wridningar
betraktade han med lugn och glädje. Då han fördes till af-
rätsplatsen förbi stället skräddare han mycket. — En gammal
bitfilare begick 34 mord blott för sitt njötes full. — En fäher
de mördade ett barn, hvars föt han sedan kokade och åt. —
1824 mördade en intländsk quinna sin dotter och ville även
mördar hennes barn, af fruktan att de skulle bli fattiga och
nödgas tigga. — En wansinnig guldsmed trodde sig ha af
misttag fått en annans hufwud och att han kunde uppäcka et
perpetnum mobile; under det han på därhuset arberade
derpå, uppäckte han de inventiofaste machiner. — En melan-
cholicus kysste sin hustru hjertligen, och affär under tiden hem-
nes strupe med en räknif. — En skottsf röftware i 15 s. ha-
de uppåtit flera menniskor af naturligt begär efter mennisko-
föt, hvilket hans 15åriga dotter åtven kunde. — En wan-
sinnig inbillade sig ha fem gräshoppor i hufwudet. Man gjor-
de några instärningar på hufwudet och blodade några gräs-
hoppor och visade den wansinnige, som nu trodde sig ha blis-
vit dem quitt. Några år dervör berättade hans wänner en
glad sund bedrägeriet, men han soll åter i wansinne och dog.
— En flicka trodde sig ständigt se spöken, ur hvarje spegel
blickade Satan emot henne och vanligen berätte hon alla speg-
lar eller wände glaset åt väggen, även menniskor tyckte hon
stundom vara dieflar. — Under menstruationen och det gra-
vida tillståndet ärva sira ideer ej ovanliga. — Åtven mord-
brand begås ofta under själssjukdom. — Wansinniga bo-
ras ofta genom ötres skador på hufwudet. — En bonde blef före
lamad i högra sidan och sinnesrubbad, inbillande sig att den
friska och sjuka sidan woro twå olika personer, som lågo i
strid med hvarandra. De samtal den sjuka förde i både ro-
lerna woro af en förvånande theatralist illusion. — En man
Leger drack blodet af en flicka, som han utan all anledning
dödat, at hennes föt och begick väldräkt på den döda krop-
pen. — En spaniorsta dödade sin fader, öppnade brösten med
en knif, utryckte hjertat, siekte det och åt en del deraf. — En
trettiårig quinna hade, med fullt medvetande af det ryssliga
i sin handling, ett oafvisligt begär, att döda sig, och dertil
endast genom egen muskelkraft. Dervör återhöll hon
andedrägten, för att quäfwa sig; dref lusten med väld från
munnen inåt öronen, för att invinga dem att brista sonders;
wred hufwudet väldsamt åt ena sidan, för att till den grad
spänna muskler och nerver, att de borde afflitas; eller och fö-
wred hon sina ögon, för att utpråba dem ur ögongroparne.
— Mången brukar af monomani själja, utan allt behof,
endast af en irre drift. — Flera tycka sig höra ince röster,
som röpa: om du dödar någon, skall du bli räddad. — En rik

husmoder sicc i monomani den tanken, att hon wore utfattig, tyckte sig se sina små barn tiggga, och ville mörda dem — En forman, som frist och sund lemnade sitt hus och de sina, anfalls af mord — monomani. Han högg ihjel en hustru på landswägen, derefter mötte han en gose, som han hals högg, derpå en karl, o. s. w., tills han blef gripen. — En sjuk hade den sjuva idéen att han gick hafvande med 8 barn och kunde ej förmås att begagna narsöln af fruktan att barnen skulle nedfalla deri. — En man påstod att hans tunna, som han under fallandesot sönderbitit, bestod af svinborst, hvilken han styckewis kunde utdraga, emedan han med fingerne kunde fränskilia huden i lanternen af det bitna sätet. — I sömnyrsel har ej människan medvetande, och kan ofta oftyldig begå mord. — Så steg en karl en natt upp, troddes sig översallas af ett spöke och högg med sin nya — ihjäl sin hustru, som låg i samma rum. — En sömningangare, en monk, drömde att hans moder var dödod af priorn, hvilket hennes fugga sagt, och gick in i priorns rum och genomstak hans säng med flera knäppyn. Priorn låg lyckligtvis ej der. — En stolmästare agerade ofta preceptor med ferlan i sömnen. En gång låg han i ett kloster, men blef innan han sömnade hotad af en monk med riset, om han ej holl sig stilla. Om natten genomborrade han i sömnen hans säng med en sax. Monkens räddade sig dock. — En Skomakare gesäll, som var swarishuk på sin åskarina, gick en natt i sömnen, kröp ut genom en windsglugg och gick överb taken till ett sövster i huset bredvid, kom derigenom in på winden, der flickan låg och mörddade henne med sin knif, samt gick tillbaka, allt i sömnen. — Två goda väänner, båda söminwandrare, lågo i samma rum. Den ena steg i sömnen upp och svepte lakanet omkring sig och gick fram och åter. Den andra waknade och rovade hans namn, men fick intet swar, och trodde, att det var ett spöke och dödade honom. —

De Formis Casuum Latinorum Commentatio,

Upsaliæ MDCCXXXIX, utom titelblad och dedication, 69 sidor in 8.vo.

(Förf. se. N:o 100)

Gjerde Declination.

Paradigm för Masculina och Femina på us (fort).

Latin

Sanskrit

Singularis

Singularis

N. us

N. us

G. nos, uis, us, us

G. ôs (- aus)

D. ui, u

D. avé

A. um

A. um

V. us

V. ô (- au)

Vbl. u ford. ud

Abl. ôs (- aus) (- aut?)

Instr. —

Instr. M. unâ, F. vâ

Loc. —

Loc. âu

Pluralis

Pluralis

N. us

N. avas

G. uum, um

G. ûnâm

D. ubus, ibus

D. ubhjas

A. us

A. M. un s' F. us

V. us

V. a vas

Abl. ubus; ibus

Abl. ubhjas

Instr. —

Instr. ubhjis

Loc. —

Loc. uschu (Grek. ysi)

Utom hvad som redan i det föregående blivit anmärkt om de Latinas Accusativerna på um och us, nemt. att de icke är contraherade af uom och ues, utan hatwo i Sanskrit, då littera nasalis i Acc. Pl. Masc. elideras 1), fina fullkomligt motsvarande ändelser på um och us, anmärke vi här, mot Förf:s yttrande pag. 21, not. 40, jemfördt med pag. 62, att ändelsen ubus i Dat. och Abl. Plur. icke är en förändring från ubus, således arcubus icks uppkommet af arcubus, fructibus icke af fructuibus, utan denna ändelse har, åtminstone i anseende till quantitetens, sin tydliga förebild i den Sanskritska ändelsen ubhjas, och är tillika i denna Declination ursprungligare än ibus, som uppkommit genom öbergång från u till i, i likhet med hvad annars i Latinet ofta eger tum 2). För öfrigt medgives, att Nom. och Voc. Plur., åtminstone Gen. och Dat. Sing., sådara de nu brukas, ärö sammandragningar af äldre former, ursprungligen af avas, aus, ave, eller annu mera direct måhända af uvos, uus, uvê o. s. w. — Voc. Sing. på us är länad från Nom. Sing. på us; Abl. Sing. på u, ford. ud, står säkert i beröring med den Sanskritska Ablativen ôs och Gen. Pl. um har uppkommit af Sanskrits nám, geuom elision af det euphonista n och förändring af det återstående åm till um.

Till den af Förf. pag. 65 citerade, heteroklitiska Nom. Sing. Macistratos 3), åtminstone Gen. Senati, lägge vi här ur Orellii Incriptioner 4) Dativen Spirito, Evento, samt Abl. Introits, hvorigenom fullständigare visar sig benägenheten att öbergå till 2:dra Declination. Genitiven Senati åtminstone Genitiverne Achilli, Neoceli'm, fl. bbra i överensstämmelse med denna läsning förklaras. H

Paradigmat cornu, G. cornu, ford. cornus etc. har sin Sanskritska förebild i Neutrum tâlu (Lat. palatum) G. tâlunas etc., hvilket böjes analogt med vâri, (mare), vârinas etc. af föregående Declination 6).

1) Ist. Acc. Pl. af Masculiner på as, is och a(r) i de sida regående Declinationerna, åtminstone angående elisioner af a framför s i Sankritan, se Buttmans Gramm. §. 25 mom. 3. samt Bopp's Vergl. Gr. §. 236:

2) Ist. t. ex. optimus, maximus fordona optumus, maximus m. fl.

3) Ist. f. magistratus

4) 3030, 1785 m. fl. samt 2103. Den af Förf. citerade Abl. macistratod (-magistratu) är supplerad. Se Orelli Inscript. 549.

5) Om Genitiverne Nominus, Venerus, Cestorus m. fl. Se Bopp l. c. §. 200 i noten: —

6) Samma analogi böjningsätt, som mellan Neutra på u och e (Sankt. u, i), gäller ännu vidsträckare — för des sista motsvarande Masculiner och Femininer på us och is i bågge språken, hvorför Förf. med skäl ehuru blott i försöksbogående, pag. 38, antyder samma analogi. Skada, att

I stället för det af förf. pag. 23, 24 anfördta paralleltypa, digmet Sus, anus, hvilket efter Nec:s redan i föregående 7) Declination yttrade mening blott i wiha Casus med hvarannat sammanträffar, siste wi här framställningen af denna Declination med ordet evaqrūs - soerus s w är moder, för att wiha, att denna Declination ytterligare haft källa till förstärkning 8), utan att derom behöva anlita 3:de Declination. Ordet evaqrūs declineras neml. i Sing. och Plur. som följer:

Sing. <i>N.</i> evaqrūs	Plur. <i>N.</i> evaqrūvas
<i>G.</i> evaqrūvas	<i>G.</i> evaqrūnäm
<i>D.</i> evaqrūvai	<i>D.</i> evaqrūbhjas
<i>A.</i> evaqrūm	<i>A.</i> evaqrūs
<i>V.</i> evaqrū	<i>V.</i> evaqrūvas
<i>Abl.</i> evaqrūvas	<i>Abl.</i> evaqrūbhja
<i>Instr.</i> evaqrūva	<i>Instr.</i> evaqrūhis
<i>Loc.</i> evaqrūram	<i>Loc.</i> evaqrūschu.

Först. på sin standpunkt ej funnat fört och främst undantagna de enstaviga orden, och sedan fås hälla afföndringen af orden på is från den s. k. consonantista Declination, och tillämpa samma afföndring åtven på den 4:e. I stället för att utreda och fränskilia, samt sedermora om möjligt, till en högre enhet förbinda, har nu förf. förblandat allt detta.

7) Utom hvad der redan är sagdt om orden sns, grus, framhållde wi här blott såsom en ej osannolik förmödan, att detta ord, i likhet med hvad bruket i Sanktelt födrar, nágongång declinerats: Gen. Suvis, Gruvis Dat. Suvi, Gruvi etc. Gen Plur. Suvum, gruvum, men Dat. Abl. Pl. Sùbus, grùbus. Istr. i wiha asseenden ordet bos.

8) På samma sätt som Declinat. med Nom. Sing. is förförklars af det Sanktelta å l. is, t. ex. nadi, G. nadjás etc. flos. [Slut n. 9.]

Uppföstran och Självbildning föreläsnin
gar af Heinroth. Övers. af Gustaf Thomé. Stockh
1839. 1 Adr. 28 fl. Bco.

Den med själslivets mysterier väl bekanta, djupt religiösa, förf. af Tempelförgården och Anthropologien, båda översatta på svenska, har här föreläst översättningarna, hvarvid han fastat mången djup blick in i sitt ämne. Föredraget är ej fritt från tyft omständighet och saknar concision.

Tal och Minnesteckningar af J. H. Schröder.
Första Bandet. Uppsala 1839. 125 sida.

Innehåll: Biografier öfver Hallenberg, Viberg, Saue, Matth. Norberg och tal vid Hertigens af Österböthland födelse 1829. — Noggrannhet i uppgifter, smak och värlighet utmärka detta arbete. Vi berätta endast, att denna förf. skrivit så litet. Hela Uppsals rika handskriftsbibliothek erbjuder honom rika ämnen till afhandlingar och urgifningar, som för alla grenar af Sveriges historia blefwe af storsta vigt. Hvad hafwa ej deremot Danskarne lärde, Molbeck och Petersen gjort? Listvet är fort, hvarföre då använda det på lappri, när man har förmåga och tillfälle att använda

det på något stort, något oöödligt, för nationen och författaren. Du sofer! Bratus!

Akademiska Nyheter.

Al. Rector Palmblad öfwerlemnade den 13 dennes Rectoretat vid Professor G. A. Schröder. Programmet inhåller följande. Tre Studenter hafwa under halvfåret döts: Wolf Östgöthe, Svenberg Uppl. och Gräpe Norrl. — Docenten Almqvist har syftat från Universitetet, såsom Lector i Hernösand; Docenten Park som Theol. Adjunkt vid Carlberg. — Prof. El. Fries har blifvit Nordstjerneridder; Lector E. J. Järtta Professor Scyrianus, en profession som under ledigheten nu i 5 år stickligt blifvit stött af Adj. Runsten; Licentiaten Segersiedt har blifvit Theol. Adjunkt. Med Doctor Glas Med. Thoret. et Pract. Adjunkt. Böök E. O. Adjunkt. Lyxla och Italienska Litteraturen; Mag. Wessén E. O. Bibliotheksammannen; Gylenstård Confist. Al. Cancelleri; Prof. Geijer Riksdagsman. Prof. Brede, man har fångt 500 Adr., decanaisinkomsterna under vårtermine, åt Academiens kasa, på det räntan deraf må öka Observatorii Amanuensens lön. Till Bibliotheket har H. M. Konungen fångt flera verk; Grefve Löwenhielm en praktfull handskriften codex af Asaf Sanger. Myntkabinettet har fått tillökning genom amerikanskamyt flankta af E. af Nordiz och af Gohelman. Mårvorande under terminen hafva varit 835, under två år frånvarande 552, summa 1307; inskrifta 104, fullständig studentexamen hafva 81 undergått; 330 bli qvar under julen; 23 hafwa tagit dimissions, 3 Cancelli, 3 hofrätt, 17 Cameralexamen. I samma program lyckönskar Prof. P. Academien att hafva fått Erkebiskop Wingård till canceller, en lyckönskan hvarell alla, som nitålsta för Academien vänts, gerna deltaga. Academien behöver en Procanceller som genom sin egen lärdom vet att nitålsta för wetenskapen; genom sin kraft och sin fasta position kan förhindra, urvägande mifbruk och införa nödiga förbättringar.

Nyss utgivna böcker från Häggströms officin.

— A. A. Afzelius: Swenska folkets Sagahäder. 1 Delen. 32 fil.

— Heinroth: Uppföstran och självbildning. Övers. af G. Thomé. 1. 28 Bco.

— El. Ullgren: Organist Chemi. 1 Delen. 2 Bco. [Förordad af Prof. Berzelius].

— Björkman: Handbok i Gamla världens Geografi. 2 Delen.

— Bibliothek i populär naturkunnighet (Littrow's Populara Astronomi.) 1 Hästet.

Den 28 och 31 dennes utgivnas de sista numrorna för 1839, hvaraf det sista även innehåller innehållsförteckning.

Gefle, hos M. P. Landin 1839.